

POLSKA
bez barier

Przewodnik

STANISŁAW FRANCUZ – geograf, fotograf, filmowiec, wykładowca i ekspert d/s turystyki, instruktor przewodnictwa i ochrony przyrody PTTK. Autor licznych przewodników po Polsce dla osób niepełnosprawnych. Twórca i realizator wydawnictw multimedialnych na CD i DVD, serwisów WWW, folderów i książek o tematyce turystycznej. Przewodnik turystyczny po Dolnym Śląsku, Przewodnik Sudecki. Pilot wycieczek turystycznych. Doktorant na wydziale Pedagogiki DSW we Wrocławiu. Na filmowaniu, fotografii i podróżach w kraju i zagranicą spędza średnio 2/3 roku.

MARTA FRANCUZ – studentka V roku Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pilotka wycieczek turystycznych. Autorka wielu opracowań promocyjnych dla Dolnego Śląska, Wielkopolski i Lubuskiego oraz Polski. Korektor tekstów do folderów i publikacji turystycznych m.in. Zima na Dolnym Śląsku, Dolny Śląsk dla dzieci i młodzieży, Atrakcje Dolnego Śląska i Dolny Śląsk z lotu ptaka, Wielkopolska bez barier, Pasjonatka gór, żagli, szymbowców, uczy dzieci gry na pianinie. Nie potrafi się nudzić – „Po co tracić czas, gdy mogę poznać świat i ludzi?”

MARCIN FRANCUZ – student Politechniki Wrocławskiej - Mechanika i Budowa Maszyn specjalność Inżynieria Lotnicza. Fotograf i filmowiec, wolontariusz w stowarzyszeniu PROGRES. W firmie Interior Multimedia i Wydawnictwa autor zdjęć, filmów (z lotu ptaka) i tekstów do opracowań, wydawnictw książkowych, filmowych, multimedialnych z zakresu turystyki i promocji regionów Polski. Żeglarski, motorowodniak, pasjonat turystyki, motocykli i gry na gitarze.

WIKTOR FRANCUZ – uczeń VI LO we Wrocławiu, wolontariusz, pasjonat wycieczek turystycznych i przyrody. Siermię jachtowy i motorowodniak. Z aparatem fotograficznym w rękach już od 10 roku życia. Autor wielu zdjęć do wydawnictw w firmie INTERIOR. Współautor fotografii i filmów do przewodnika turystycznego pt. „Dolny Śląsk – otwarty dla każdego – 100 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych”. Województwo Wielkopolskie bez barier 70 tras... Asystent w reportażach filmowych i transmisjach TVONLINE.

Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich
PROGRES

55-120 Oborniki Śląskie, ul. Dworcowa 44/4
www.progres.media.pl

Projekt współfinansowany ze środków PFRON

ISBN 978-83-930088-5-8

www.bezbarier.turystyka.pl, www.bezbarier.info.pl

POLSKA bez barier

Przewodnik

POLSKA
bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych

Przewodnik

POLSKA bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych

Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Wiktor Francuz, Marcin Francuz

W przewodniku zaprezentowano trasy o trzech stopniach trudności¹:

- * (jedna gwiazdka) trasa łatwa, nizinna, bez większych przeszkód, dostępna w 100% dla wózkowiczów;
- ** (dwie gwiazdki) trasa o pewnym stopniu trudności, niewielkie podjazdy, długość do 7 km, utrudnienia w postaci nierówności na drodze lub trasy wodne;
- *** (trzy gwiazdki) trasa trudna, długa lub powyżej 7 km, o sporej ilości podjazdów (różne przeszkody na trasie, często wymagane wsparcie wózkowicza przez osoby trzecie), w tym trasy kajakowe, wodne wielodniowe.

¹ gwiazdki są podane zarówno w spisie treści przy tytule trasy, jak i przy tytule opisu trasy.

Projekt współfinansowany ze środków PFRON.

Przedstawione treści wyrażają poglądy realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska PFRON.

Autorzy: *Stanisław Francuz, Marta Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Konsultacje wersji dla niewidomych: *Patryk Miś*

Na okładce: *Agata Rocznik*

Projekt i opracowanie graficzne: *Andrzej Duliba*

Wykonanie map: *Aleksandra Domeradźka, Andrzej Duliba, Robert Lachmann*

Foto: *Stanisław Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz, Marta Francuz,*

Andrzej Kopystyński, Anna Kopystyńska, Andrzej Duliba, Mirosław Karasiuk,

Cezary Kopczyński, Bartłomiej Karwacki, Piotr Żyła, Robert Lachmann,

Waldemar Brygier, Andrzej Wilk.

Recenzja: *Joanna Szczepankiewicz-Battek*

Korekta merytoryczna: *Marta Francuz, Grażyna Francuz, Wiktor Francuz,*

Edward Kaszuba, Joanna Szczepankiewicz-Battek, Marek Battek, Katarzyna Rebizant

Weryfikacja techniczna: *Andrzej Kopystyński, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Obsługa informatyczna: *Andrzej Kopystyński*

Współpraca merytoryczna: LOTUR, WOT Poznań, PLOT Poznań, PROT Rzeszów

DTP: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Wydanie I, Wrocław 2016

© Copyright by:

Wydawca: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Stanisław Francuz, ul. Stabłowicka 72, 54-058 Wrocław,

www.interior.net.pl, www.tourist.net.pl

na zlecenie

Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich PROGRES

www.progres.media.pl

ISBN: 978-83-930088-5-8

Druk: Stolgraf oddział Świdnica, ul. M. Konopnickiej 13,

58-100 Świdnica, tel. 74 853 69 97, www.stolgraf.pl

Szanowni Państwo!

Pod względem turystycznym Polska jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Europie. Wyjątkowe atuty sprawiają, że przybywa tu wielu gości z kraju i zagranicy. Wśród nich są również osoby z niepełnosprawnością. Starając się zaspokajać także ich potrzeby i oczekiwania, oddajemy do Państwa dyspozycji przewodnik pt. Polska bez barier - 500 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych. Poprzez to wielonarzędziowe wydawnictwo chcemy zaprosić Państwa do skorzystania z bogatej i różnorodnej oferty turystycznej, jaką ma nasz kraj. Wierzymy, że przewodnik ułatwi wszystkim gościom planowanie pobytu, pomoże uzyskać dostęp do niezbędnych informacji, a także przyczyni się do włączenia jak największej grupy osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa w turystyce.

Mamy ogromną nadzieję, że pobyt będzie dla Państwa na tyle ciekawy i inspirujący, że powrócicie tu jeszcze nie raz. Do zobaczenia na pozbawionych barier polskich szlakach turystycznych!

Z wyrazami szacunku

*Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Polska położona jest w Europie Środkowej między Morzem Bałtyckim na północy a Sudetami i Karpatami na południu, w przeważającej części w dorzeczu Wisły i Odry.

Charakteryzuje się zmienną rzeźbą terenu – góry przeplatają się z nizinami i pojezierzami, klimat alpejski z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, rzeki oraz bagna są domem dla licznych ptactwa wodnego. To kraina dzięki wcióż przyrody licznych borów, jezior i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. Liczne miasta takie jak Kalisz, Gniezno, Poznań, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Szczecin szczycą się ponad tysiącletnią tradycją.

Polska to kraj o bogatym dziedzictwie kulturowym i historycznym a jednocześnie młody duchem licznych uczelni wyższych zasilanych przez młodzież z kraju i zza granicy.

Polska to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwalu muzycznych, filmowych, teatralnych i wielu wydarzeń sportowych: (Wratislavia Cantans, Teatry Uliczne, Festiwal Chopinowski, Sopot Festival, Festiwal w Opolu).

Poszczególne krainy Polski mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter, składają się nań zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowe.

Polska może poszczycić się bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Takie ikon jak Malbork, Książ, Czochoa, Lubiąż, Krzeszów przyciągają co roku rzesze turystów.

Zabytki i miasta wpisane na listę UNESCO takie jak Kraków, Zamość, Toruń, Wieliczka, Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze, Warszawa oraz genialna Hala Stulecia zaprojektowana przez Maxa Berga we Wrocławiu, to gwarancja doświadczeń kulturowych i historycznych na najwyższym poziomie.

Dzieje Polski to także liczne związki z Niemcami, Austrią, Rosją, Litwą i Ukrainą oraz osiedlającymi się tu przez stulecia Żydami. W krajobrazie pozostały do dziś cerkwie, kościoły, meczety i synagogi.

Polska to kraina, która obfituje w wiele mrocznych legend i tajemnic, a podziemia, kopalnie, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i zagadek czekających na swych odkrywców. Ziemia tu obfituje w liczne minerały oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Turystów i gości przyciągają uzdrowiska sudeckie i karpackie, w centralnej Polsce i nad Bałtykiem. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy tatrzańskie poprzez pełną barw bukowych lasów jesień nad przełomem Dunajca. Na Wasze przybycie czekają liczne parki narodowe i krajobrazowe. Od gór przez wyżyny i pojezierza, aż do Bałtyku.

Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach: Szczeliniec Wielki, Błędné Skały i Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych.

Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, loty widokowe na parolotni i szybowcu. Niziny i pojezierza zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Polska oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie oraz relaks. Zapraszamy do Polski bez barier!

ZPM

Zachodniopomorskie
str. 736-775

POM

Pomorskie
str. 480-531

W-M

Warmińsko-mazurskie
str. 612-651

K-P

Kujawsko-
pomorskie
str. 100-139

PDL

Podlaskie
str. 446-479

LBU

Lubuskie
str. 182-219

WLP

Wielkopolskie
str. 652-735

MAZ

Mazowieckie
str. 304-365

ŁDZ

Łódzkie
str.
220-253

LBL

Lubelskie
str. 140-181

DŚL

Dolnośląskie
str. 10-99

OPO

Opolskie
str.
366-403

ŚL

Śląskie
str.
532-583

ŚW

Świętokrzyskie
str. 584-611

MŁP

Małopolskie
str. 254-303

PKR

Podkarpackie
str. 404-445

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

ŁDZ

 Łódź

Województwo łódzkie leży w centrum kraju – na jego terenie znajduje się geometryczny środek Polski.

Województwo łódzkie znajduje się na pograniczu dwóch dużych jednostek geomorfologicznych: Niżu Środkowoeuropejskiego i Wyżyn Polskich. W północnej części województwa dominują rozległe i prawie płaskie równiny, natomiast w południowej pagórki.

Pod względem fizycznogeograficznym przeważającą część województwa zajmuje Wysoczyzna Łódzka ograniczona od zachodu doliną Warty, od wschodu doliną Pilicy, od północy Pradolina Warszawsko-Berlińską, zaś od południa łącząca się ze strefą wyżyn Polski (Wzgórze Radomszczańskie).

Atrakcyjność turystyczna województwa łódzkiego wynika z położenia w sercu Polski, zróżnicowania przyrodniczego oraz różnorodności kultury materialnej i duchowej. Liczne rzeki i położone na nich zbiorniki wodne oraz kompleksy leśne są gwarancją wypoczynku.

Region łódzki obfituje w wiele miejsc o unikalnych kulturowych wartościach. Do najciekawszych atrakcji turystycznych regionu zalicza się min: Łęczycę, Nieborów, Łowicz.

Województwo łódzkie to liczne pałace, rezydencje, zabytki sakralne oraz architektura przemysłowa. Ze względu na unikalny charakter i ponadregionalne znaczenie zasobów dziedzictwa kulturowego utworzono w regionie łódzkim strefy ochrony konserwatorskiej. Strefy takie obejmują centra Łodzi, Kutna, Łęczyca, Łowicza, Piotrkowa Trybunalskiego, Rawy Mazowieckiej, Sieradza, Skierniewic, Wolborza, Warty i Wielunia. W województwie łódzkim zasoby dóbr kultury dziedzictwa przemysłowego obejmują blisko 600 obiektów, z których ponad 100 znajduje się w rejestrze zabytków. Obiekty te zlokalizowane są m.in. w Łodzi (np. dawne fabryki Poznańskiego, Kindermanna czy Scheiblera), Pabianicach, Zgierzu i Krośniewicach (zabytkowe zespoły kolejowe).

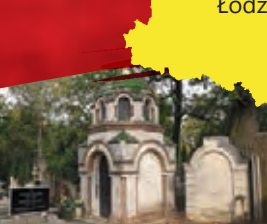
Na terenie województwa wyodrębnione są regiony etnograficzne, a każda lokalna społeczność związana jest z określonymi warunkami geograficznymi, własną historią i tradycjami. Do najciekawszych regionów etnograficznych zachowujących tradycyjne elementy kultury ludowej należą: łowicki, opoczyński i sieradzki. Regiony te przyciągają uwagę barwnością strojów, bogactwem sztuki ludowej oraz żywą tradycją obrzędów i zwyczajów.

System ochrony krajobrazu obejmuje 9% powierzchni województwa, w tym 89 rezerwatów i 7 parków krajobrazowych. Do wypoczynku zachęcają malownicze doliny Pilicy i Warty. Najwięcej turystów można spotkać nad Zalewem Sulejowskim, w rejonie Puszczy Milickiej i rezerwatu „Niebieskie Źródła” (Tomaszów Mazowiecki), nad zbiornikiem wodnym Jeziersko oraz w ośrodkach wypoczynkowych w Spale, Sulejowie i Inowłodzu. Piękne krajobrazy można podziwiać nad prawobrzeżnymi dopływami Bzury oraz nad płynącą przez Puszcę Bolimowską rzeką Rawką. Miłośnikom wody region oferuje także szlaki kajakowe na rzece Pilicy oraz Warcie i ich dopływach. Malownicze tereny dolin rzecznych sprzyjają organizacji wycieczek i połączeniu aktywnej turystyki ze zwiedzaniem. Ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe i gospodarstwa agroturystyczne stwarzają możliwość wypożyczenia sprzętu kajakowego oraz zorganizowania spływu.

Liczne szlaki turystyczne: kulturowe, piesze, rowerowe (ok. 2000 km), konne (150 ośrodków konnych i 1500 km szlaków) i kajakowe pozwalają na wypoczynek i rekreację.

Przez województwo łódzkie przebiegają 4 szlaki kulturowe o zasięgu europejskim: Bursztynowy (wzdłuż rzeki Warty), Cysterski (okolice Sulejowa), Romański, Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej.

Stolicą regionu jest Łódź – jedno z największych miast naszego kraju, będące niegdyś zagłębiem polskich przemysłowców, znana ze szkoły filmowej.

Łódź znajduje się w środkowej części województwa łódzkiego. Miasto jest położone na Wzniesieniach Łódzkich oraz Wysoczyźnie Łaskiej.

Łódź początkowo była wsią leżącą w granicach historycznej ziemi łęczyckiej władanej przez książąt łęczyckich. Pierwsze wzmianki pochodzą z 1332 r., z dokumentu nadania wsi o nazwie Lodza w wieczyste posiadanie biskupom kujawskim. Prawa miejskie Łódź uzyskała w 1423 r. wraz z pozwoleniem na organizowanie targów. Do końca XVII w. Łódź rozwijała się jako małe miasteczko rolnicze i ośrodek rzemiosła i handlu, będące własnością biskupstwa włocławskiego.

Okres najazdów szwedzkich w połowie XVII w. doprowadził do upadku i częściowego wyludnienia. Do II rozbioru Polski Łódź znajdowała się w województwie łęczyckim. Po II rozbiorze Polski w 1793 r. Łódź trafia do zaboru pruskiego. W 1798 r., wskutek sekularyzacji dóbr kościelnych, stała się miastem rządowym. Od 1807 r. należała do Księstwa Warszawskiego, a od 1815 r. do Królestwa Polskiego.

W 1820 r. rząd Królestwa Polskiego włączył Łódź do grona osad przemysłowych w kalisko-mazowieckim okręgu przemysłowym i przeznaczył jej rolę ośrodka tkackiego i sukienniczego. Ta decyzja stała się początkiem okresu rozwoju „Łodzi przemysłowej”. Do miasta przybywali tkacze z Wielkopolski, Śląska, Saksonii, Czech, Brandenburgii i Moraw.

W latach 1824-1827 wytyczono osadę „Łódka”, położoną na południe od Nowego Miasta, wzdłuż osi, którą stanowiła ulica Piotrkowska.

W mieście powstały wielkie manufaktury, m.in. kompleks fabryczny Geyera, rozwijający się od 1828 r. – z pierwszą na terenach Królestwa Polskiego maszyną parową (1839 r. znana jako „Biała Fabryka”). Łódź eksportowała wówczas swoje wyroby głównie do Rosji i Chin.

Okres koniunktury nastąpił w drugiej połowie XIX w. w wyniku otwarcia w 1865 r. linii kolejowej Łódź – Fabryczna do Koluszek na trasie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, napływu taniej siły roboczej (po uwłaszczeniu chłopstwa) i ponowne otwarcie eksportu po zniesieniu przez Rosję granicy celnej w 1851 r. oraz wprowadzenie w 1877 r. niskich ceł na granicy Cesarstwa Rosyjskiego.

W tym czasie powstawały fortuny przemysłowe Scheiblerów, Grohmanów, Poznańskich, Herbstów, Kindermannów, Geyerów, a także pierwsze banki. Łódź stała się miejscem wielkich szans, głównie dla Żydów, Niemców, Polaków i Rosjan – przysłowiową ziemią obiecaną z powieści W. Reymonta. Ich ślady są ciągle czytelne w dzisiejszym mieście w postaci zespołów pofabrycznych, zabytków architektonicznych, świątyń czy cmentarzy.

W 1902 r. uruchomiono prywatną Kolej Warszawsko-Kaliską. Przedłużenie w 1906 r. linii z Kalisza do Ostrowa Wielkopolskiego dało Łodzi bezpośrednie połączenie z niemiecką siecią kolejową.

W latach 1914-1918 Łódź była okupowana przez wojska niemieckie. W wyniku grabieżczej polityki okupanta niemieckiego (m.in. rekwizycja metali kolorowych) doszło do ogromnej dewastacji łódzkich fabryk. W połączeniu z utratą wschodnich rynków zbytu przyczyniło się to do upadku przemysłu włókienniczego.

W listopadzie 1918 r. Łódź weszła w skład tworzącego się państwa polskiego i była drugim co do wielkości ośrodkiem miejskim w Polsce. Łódź po raz pierwszy w historii stała się siedzibą władz wojewódzkich. Magistrat wprowadził w 1919 r. powszechny obowiązek szkolny, sfinansował budowę sieci szpitali i nowoczesnych szkół podstawowych. Łódź została zajęta przez wojska niemieckie 8 września 1939 r. Od tego momentu rozpoczęły się czystki etniczne na Żydach i inteligencji polskiej.

Po wojnie rozpoczęła się odbudowa zniszczonego przemysłu. W 1945 r. powołano do życia Uniwersytet Łódzki i Politechnikę Łódzką, Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych oraz Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną, a w 1949 r. utworzono Akademię Medyczną. W 1958 r. utworzono Państwową Wyższą Szkołę Teatralną i Filmową im. Leona Schillera. W 1945 r. powstała Wytwórnia Filmów Fabularnych (WFF), która wkrótce stała się największym ośrodkiem produkcji filmowej w Polsce.

W 2015 r. niektóre obszary miasta zostały uznane za Pomnik historii pod wspólną nazwą „Łódź – wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego”.

ŁÓDŹ – UL. PIOTRKOWSKA

ŁDZ 1A ok. 4,5 km *

Trasa spacerowa:

Od ulicy Piłsudskiego – al. ZHP – ul. Piotrkowska (parking UM) – ul. Piotrkowska (ławeczka Stefana Jaracza, pałac Juliusza Kindermanna, kufer Władysława Reymonta, latarnik, ławeczka Juliana Tuwima, Aleja Gwiazd, fortepian Artura Rubinsteina, pomnik Łódzian Przełomu Tysiącleci, stół z postaciami Izraela Poznańskiego, Karola Scheiblera i Henryka Grohmana) – pl. Wolności – możliwość kontynuacji trasy ŁDZ1D i ŁDZ1E lub powrót ul. Piotrkowską na parking

Warto zobaczyć:

- Aleję Gwiazd,
- ławeczkę Stefana Jaracza,
- pałac Juliusza Kindermanna,
- kufer Reymonta,
- pomnik latarnika,
- ławeczkę Juliana Tuwima,
- fortepian Artura Rubinsteina,
- stół z postaciami Izraela Poznańskiego, K. Scheiblera i H. Grohmana,
- kamienicę pod Gutenbergiem,
- siedzibę Banku Handlowego,
- pałac Roberta Schweikerta, (ob. Instytut Europejski),
- pomnik Łódzian Przełomu Tysiącleci,
- neorenesansowy pałac Maurycego Poznańskiego z 1896 r. (ob. Muzeum Sztuki w Łodzi),
- Muzeum Kanału „Dętka”,
- Muzeum Historii Farmacji im. prof. Jana Muszyńskiego,
- Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne,
- neorenesansowy poluterański kościół Zesłania Ducha Świętego z 1891 r.,
- neobizantyjski sobór św. Aleksandra Newskiego z 1884 r.,
- neogotycką archikatedrę pw. św. Stanisława Kostki z lat 1901-1912 r.
- neoromański kościół ewangelicko-augsburski św. Mateusza z lat 1909-1928 r.,
- neoromański poluterański kościół pw. Najświętszego Imienia Jezus oo. jezuitów z 1884 r.,
- Pasaż Róży.

Wydarzenia:

- Rubinstein Piano Festival,
- Festiwal Dobrego Smaku,
- Międzynarodowy Festiwal Filmów Przyrodniczych,
- Transatlantyk Festival,
- Łódź Biennale,
- Vena Festival,
- Se-ma-for Film Festival,
- Festiwal Sztuk Wszelakich.

Informacja:

Centrum IT w Łodzi****, ul. Piotrkowska 87, 90-423 Łódź, tel. 42 638 59 55, 42 638 59 56

ŁÓDŹ KSIĘŻY MŁYN – FABRYKA SCHEIBLERA

ok. 2,1 km * ŁDZ 1B

Trasa spacerowa:

Plac Zwycięstwa (parking, Muzeum Kinematografii) – skwer im. Leona Niemczyka – Park Źródlińska I – ul. Fabryczna – ul. Koci Szlak – osiedle robotnicze Księży Młyn – ul. ks. Biskupa Wincentego Tymienieckiego (Loft Apart's, Muzeum Pałac Herbsta – muzeum sztuki, Muzeum Książki Artystycznej) – Park im. J. Kilińskiego – ul. Tylna (budynek dyrekcji zakładów) – ul. Targowa (dawna tkalnia Ludwika Grohmana, PWSF w Łodzi) – pl. Zwycięstwa

Warto zobaczyć:

- Muzeum Kinematografii,
- Park Źródlińska I,
- Loft Apart's – dawną fabrykę Karola Wilhelm Scheiblera,
- Muzeum pałac Herbsta (ob. muzeum Sztuki),
- budynek dyrektorów zakładów Grohmana z lat 90. XIX w.,
- osiedle robotnicze Księży Młyn,
- dawną ochronkę dla dzieci robotników wzniesioną przez Annę Scheibler na pocz. XX w. (ob. Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania),
- mur i bramę dawnej tkalni Ludwika Grohmana z lat 1896-1903.

Informacja:

Centrum IT w Łodzi****, ul. Piotrkowska 87, 90-423 Łódź, tel. 42 638 59 55, 42 638 59 56

ŁÓDŹ – W MUZEUM KINEMATOGRAFII

ŁDZ 1C ok. 0,3 km *

Muzeum Kinematografii w Łodzi jest jedynym w Polsce muzeum chroniącym zabytki z dziedziny techniki, sztuki i kultury filmowej. Powstało w 1976 r., a od 1986 r. działa jako samodzielna jednostka muzealna. Jego założycielem i pierwszym dyrektorem był dr Antoni Szram.

Muzeum zajmuje nie tylko pałac, dawną rezydencję fabrykanta Karola Scheiblera, lecz również okazały budynek przylegający doń dawnej wozowni (dziś wyposażone w aparaturę projekcyjną najnowszej generacji kino z widownią na około 70 miejsc) oraz stajnię, gdzie obecnie znajdują się pracownie, magazyn oraz pomieszczenia biurowo-administracyjne.

Muzeum-instytucja to nie tylko zajmowana przezeń siedziba, zorganizowane wystawy czy spotkania – to przede wszystkim muzealna kolekcja. Niezwykle atrakcyjne zbiory to ponad 50 000 eksponatów. Są wśród nich unikatowe urządzenia z epoki poprzedzającej film: magiczne latarnie z przełomu wieków, mutoskop, czy budzący zachwyty zwiedzających fotopelastikon pochodzący z pracowni wynalazcy tego urządzenia, Augusta Fuhrmana – prawdziwy unikat, jeden z czterech na świecie tego rodzaju zachowanych egzemplarzy.

Jest imponujący zbiór aparatów fotograficznych i kamer filmowych wyprodukowanych w znanych na całym świecie firmach. Na uwagę zasługuje też bogata kolekcja różnorodnych projektorów filmowych ilustrujących kolejne etapy rozwoju techniki filmowej od początków kina po dzień dzisiejszy, a także projekty scenograficzne do filmów fabularnych i animowanych, wśród nich prace m.in. Anatola Radzinowicza, Lidii i Jerzego Skarzyńskich, Kazimierza Mikulskiego, Władysława Starewicza, Bogdana Söllego. W kolekcji muzeum znajdują się bogate archiwa twórców polskiej sztuki filmowej: Andrzeja Munka, Jana Rybkowskiego, Aleksandra Forda, Jerzego Ziarnika i Jerzego Toeplitza.

Tu uczyli się Roman Polański, Andrzej Wajda, Krzysztof Zanussi, Krzysztof Kieślowski, Małgorzata Szumowska, Stanisław Bareja oraz Jan i Juliusz Machulscy.

Informacja:

Muzeum Kinematografii w Łodzi, pl. Zwycięstwa 1, 90-312 Łódź, www.kinomuzeum.pl, tel. 42 203 24 50

ŁÓDŹ – STARY RYNEK – MANUFATURA

ok. 2,5 km *

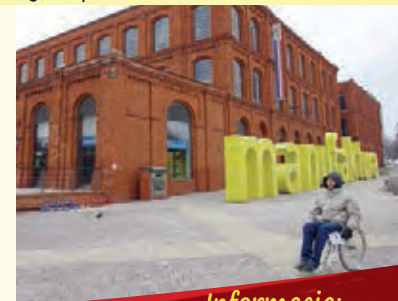
ŁDZ 1D

Trasa spacerowa: Pl. Wolności

(parking, kościół pw. Zesłania Ducha Świętego) – ul. Nowomiejska – Park Staromiejski – Stary Rynek – ul. Zgierska (kościół pw. Wniebowzięcia NMP) – ul. Lutomierska – ul. Zachodnia – Manufaktura (muzea) – ul. Zachodnia – Legionów (Teatr Powszechny) – pl. Wolności

Warto zobaczyć:

- neobarokowy pałac Izraela Poznańskiego z 1898 r., (ob. Muzeum Miasta Łodzi),
- neogotycki kościół Wniebowzięcia NMP z 1897 r.,
- Manufakturę, (Centrum Nauki Eksperymentarium, Muzeum Sztuki MS2, Teatr Mały),
- drewniany kościół rzymskokatolicki pw. św. Józefa z 1768 r., (przeniesiony ze Starego Miasta).

Informacja:

Centrum IT w Łodzi****, ul. Piotrkowska 87, 90-423 Łódź, tel. 42 638 59 55, 42 638 59 56

ŁÓDŹ – TRZY CMENTARZE

ok. 1,5 km *

ŁDZ 1E

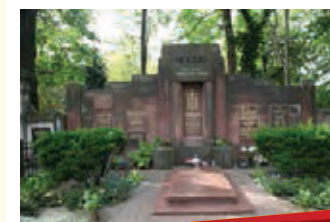
Trasa spacerowa:

Manufaktura (parking) – ul. Ogrodowa – cmentarze – powrót na parking

Warto zobaczyć:

- cmentarz prawosławny,
- cmentarz rzymskokatolicki pw. św. Józefa,
- cmentarz ewangelicko augsburski,
- cmentarz żydowski.

Informacja:

Centrum IT w Łodzi****, ul. Piotrkowska 87, 90-423 Łódź, tel. 42 638 59 55, 42 638 59 56

BEŁCHATÓW – PO PARKACH I SKWERACH

ŁDZ 2A ok. 0,9 km *

Trasa spacerowa:

Pl. G. Narutowicza (skwer, UM, kościół pw. Narodzenia NMP) – ul. T. Kościuszki – ul. Rodziny Hellwigów (park, USC, Muzeum Regionalne) – wzdłuż rzeki Rakówki – ul. Mielczarskiego – pl. G. Narutowicza

Bełchatów położony jest na Wysoczyźnie Bełchatowskiej nad rzeką Rakówką, ok. 50 km na południe od Łodzi.

Warto zobaczyć:

- dwór Olszewskich z początku XVIII w. jako rezydencję ówczesnych właścicieli Bełchatowa: Stanisława i Franciszka Rychłowskich herbu Nałęcz,
- późnobarokowy kościół pw. Narodzenia NMP z XVIII w.,
- kościół pw. Wszystkich Świętych w parafii Grocholice.

Informacja:

Centrum IT w Bełchatowie, ul. Tadeusza Kościuszki 15, 97-400 Bełchatów, tel. 44 733 51 35, www.belchatow.pl

BRZEZINY – MIASTO KRAWCÓW

ok. 1 km *

ŁDZ 3A

Trasa spacerowa:

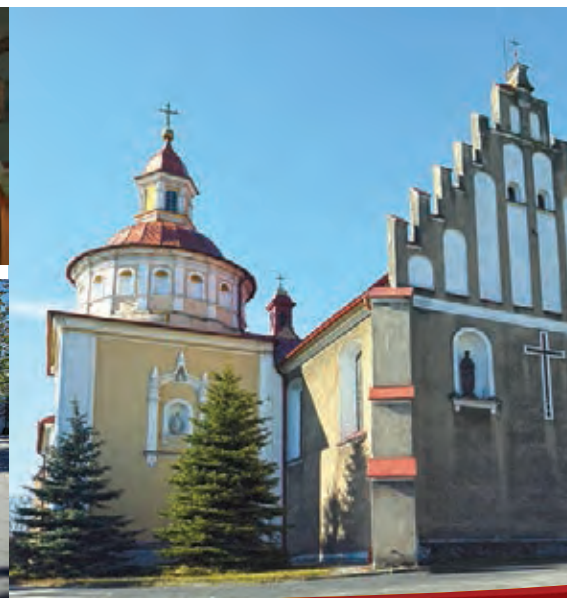
Pl. Jana Pawła II (parking) – ul. S. Staszica – ul. A. Mickiewicza – ul. Reformacka (zakon ojców Franciszkanów) – ul. św. Anny (drewniany kościół pw. św. Anny) – ul. św. Anny – pl. Jana Pawła II

Miasto położone jest 25 km na wschód od Łodzi, w pobliżu Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, w dolinie rzeki Mroźnicy. Było miastem szlacheckim.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XIV w., z renesansową kaplicą Lasockich z 1534 r., (późnorenesansowy ołtarz z XVII w. i płyty nagrobne Lasockich),
- drewniany kościół pw. św. Anny z 1719 r.,
- zespół klasztoru Reformatów z 1627 r., składający się z kościoła pw. św. Franciszka z Asyżu wzniesionego w 1754 r.,
- ulicę B. Joselewicza (dawniej Żydowska),
- barokowy kościół św. Ducha z 1750 r.,
- park miejski, dawny ogród angielski Lasockich,
- neoromantyczny pałacyk z 1903 r. w stylu angielskich pałacyków myśliwskich (ob. Muzeum Regionalne).

Informacja:

Centrum Promocji i Kultury w Brzezinach, ul. Sienkiewicza 10/12, 95-060 Brzeziny, tel. 46 874 31 31, www.brzeziny.pl

KUTNO – MIASTO RÓŻ

ŁDZ 4A ok. 2,1 km *

Trasa spacerowa: Pl. Wolności (parking, kościół św. Wawrzyńca) ul. Królewska – Stary Rynek (Muzeum Regionalne) – ul. W. Witosa – ul. Wojska Polskiego – Park r. Traugutta (kutnowski Dom Kultury) – ul. Prosta – ul. 29 Listopada – ul. 1 Maja – rondo Solidarności – ul. G. Narutowicza – ul. L. Zamenhofska – pl. Wolności

Miasto Kutno leży na zachodnim skraju Równiny Kutnowskiej 55 km na północ od Łodzi.

Warto zobaczyć:

- Stare Miasto i dwa rynki spięte ul. Królewską,
- klasycystyczny ratusz w Kutnie z lat 1842-1845 (ob. Muzeum Regionalne),
- rokokowy zespół pałacowy Gierałty w parku im. Wiosny Ludów,
- Muzeum Bitwy nad Bzurą w parku im. Wiosny Ludów z XIX w.,
- pałac pocztowy z XVIII w. zwany Pałacem Saskim (dawny pałac podróżny króla Augusta III),
- dwór Szymańskich z poł. XVIII w.,
- willa Izaaka Holcmana przy rondzie Solidarności (ob. przychodnia),
- neogotycki kościół św. Wawrzyńca z końca XIX w.,
- spichlerz folwarczny z XVIII w., przebudowany na koszary wojskowe,
- klasycystyczny hotel i zajazd tzw. Nową Oberżę (dawna siedziba Rządu Tymczasowego w pierwszych dniach powstania styczniowego w 1863 r.),
- kościół pw. św. Jana Chrzciciela,
- neogotycki kościół ewangelicko-augsburski z 1880 r.

Informacja:

Wydział Edukacji i Sportu przy Urzędzie Miejskim w Kutnie, pl. Piłsudskiego 18, 99-300 Kutno, tel. 24 253 12 10

NA ZAMKU W OPOROWIE

ok. 0,5 km * ŁDZ 4B

Oporów koło Kutna to mała wieś historycznie związana z ziemią łęczycką. Wzmiankowana w źródłach historycznych od XIV w., była siedzibą rodu Oporowskich herbu Sulima.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół pw. św. Marcina z I poł. XV w.,
- klasztor Paulinów,
- zespół zamkowy, XV-XIX w., XX w.:
 - zamek gotycki z połowy XV w.,
 - ob. Muzeum-Zamek w Oporowie,
 - park przypałacowy,
 - dom ogrodnika, ob. biblioteka.

Informacja:

Muzeum Zamek w Oporowie, 99-322 Oporów, tel. 24 285 91 22, www.zamekoporow.pl

ŁASK

ok. 0,7 km * ŁDZ 5A

Trasa spacerowa:

Pl. 11 Listopada (parking) – ul. S. Żeromskiego (kościół św. Ducha) – ul. Szkolna – ul. J. Słowackiego – ul. Kościelna (kościół Nawiedzenia NMP i św. Michała Archaniola) – ul. Warszawska – pl. 11 Listopada

Miasto Łask leży 35 km od Łodzi na Wysoczyźnie Łaskiej i w Kotlinie Szczercowskiej, które są częścią Niziny Południowowielkopolskiej.

Warto zobaczyć:

- późnogotycki kościół kolegiacki Nawiedzenia NMP i św. Michała Archaniola z lat 1517-1523, przebudowany w stylu barokowym po 1749 r.,
- barokowy, drewniany kościół pw. św. Ducha z 1666 r.,
- park miejski z połowy XVIII w.,
- murowane domy z XIX w.,
- Muzeum Historii Łasku (punkt IT).

Informacja:

Punkt IT, w Muzeum Historii Łasku, pl. 11 Listopada 7, 98-100 Łask, tel. 43 677 68 79, www.lask.pl

ŁĘCZYCA NA ZAMKU KRÓLEWSKIM

ŁDZ 6A ok. 1,5 km *

Trasa spacerowa:

Ul. 18 Stycznia (parking, Zamek Królewski w Łęczycy) – pl. T. Kościuszki – ul. Kościelna (kościół św. Andrzeja) – al. Jana Pawła II – ul. J. Kilińskiego (zespół klasztorny Bernardynów) – ul. Poznańska – pl. T. Kościuszki (ratusz) – ul. 18 Stycznia

Łęczycza rozciąga się na pograniczu Niziny Mazowieckiej i Niziny Wielkopolskiej nad Bzurą przy ujściu doliny Bzury do Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej. Była miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. św. Andrzeja z XV w.,
- zespół klasztorny Bernardynów z 1 poł. XVII w.,
- kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP,
- zespół klasztorny Dominikanów z poł. XIV w. i końca XVIII w.,
- park miejski z końca XVIII w. i lat 1828-30,
- zespół zamkowy z okresu XIV-XVIII w., (Muzeum Ziemi Łęczyskiej),
- baszta obronna, obecnie dzwonnica kościoła parafialnego z XIV w.,
- klasycystyczny ratusz z lat 1788-90,
- wieżę szybową „Łęczycza I” kopalni rudy żelaza,
- przestrzenny układ komunikacyjny kolejki wąskotorowej – Krośniewicka Kolej Dojazdowa,
- liczne domy z XIX w.

Informacja:

Centrum IT Miasta i Gminy Łęczycza, pl. T. Kościuszki 33, 99-100 Łęczycza, tel. 24 721 03 11

ŁOWICZ

ok. 2,4 km *

ŁDZ 7A

Trasa spacerowa:

Stary Rynek (parking, ratusz, katedra, Muzeum w Łowiczu) – ul. Podrzeczna – ul. Browarna (kościół ewangelicki) – ul. Starorzecze (Park Miejski nad Bzurą) – ul. Świętego Floriana – ul. Kozia – Nowy Rynek (trójkątny rynek w Łowiczu) – ul. Zduńska ul. Browarna (Park H. Sienkiewicza, kościół i klasztor Bernardynek) – al. H. Sienkiewicza (kościół Mariawitów) – ul. Pijarska (kościół Pijarów) – Stary Rynek

Łowicz położony jest nad rzeką Bzurą, na północnym skraju Równiny Łowicko-Błońskiej.

Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny miasta,
- trójkątny Nowy Rynek,
- barokowo-renesansową bazylikę katedralną pw. Wniebowzięcia NMP i Świętego Mikołaja z lat 1625-1658, zwaną „Wawelem Mazowsza”, która jest mauzoleum dwunastu prymasów Polski,
- panoramę miasta z wieży bazyliki,
- klasycystyczny ratusz z lat 1825-28,
- Muzeum Diecezjalne,
- Stary Rynek z jego charakterystyczną zabudową,
- Muzeum w Łowiczu,
- mini skansen przy muzeum z dwiema zagrodami ludowymi,
- Aleję Gwiazd Łowickich,
- ruiny zamku prymasowskiego z ok. 1355 r.,
- barokowy kościół Pijarów z lat 1672-80,
- klasycystyczny, dawny kościół ewangelicki z lat 1838-39 (ob. galeria sztuki),
- gotycki kościół pw. Świętego Ducha z pocz. XV w.,
- kościół św. Leonarda i Małgorzaty z lat 1618-26,
- barokowy kościół i klasztor Bernardynek z poł. XVII w.,
- neogotycki kościół starokatolicki mariawitów z 1910 r.,
- basztę generała Klickiego z izbą pamięci,
- cmentarz katedralny i Świętego Ducha „Emaus”, na których pochowani zostali sławni Łowiczanie.

Wydarzenia:

- Boże Ciało w księstwie łowickim,
- Księżackie Jadło – Festiwal Dobrej Żywności,
- Biesiada Łowicka.

Informacja:

Centrum IT w Łowiczu**, 99-400 Łowicz, Stary Rynek 17, tel. 46 837 34 33, www.lowiczurstyczny.eu

NIEBORÓW

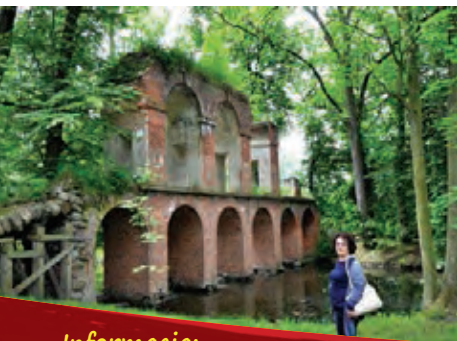
ŁDZ 7B ok. 2 km *

Nieborów to wieś położona w dolinie rzeki Bzury wśród charakterystycznego dla tej części Mazowsza krajobrazu nizinnego. Nazwa Nieborów po raz pierwszy pojawia się w dokumentach kościelnych w XIV w. Na początku XVI w. wzniesiono w Nieborowie gotycko-renesansowy dwór, który przetrwał do końca XVII w. Dobra nieborowska stanowiły wówczas własność rodu Nieborowskich herbu Prawda. W 1694 r. dobra Nieborowskich kupił prymas Polski kardynał Michał Stefan Radziejowski, który wznosił barokowy pałac zaprojektowany przez Tylmana z Gameren. W 1774 r. Nieborów objął wojewoda wileński Michał Hieronim Radziwiłł, który wyposażył pałac w stylowe meble, tkaniny, obrazy i rzeźby oraz przedmioty rzemiosła artystycznego. Założył bogatą w zbiory bibliotekę (ponad 10 tys. woluminów dzieł polskich i obcych, w tym starodruki z XV w.). Jego żona, Helena z Przeździeckich Radziwiłłowa, założyła w tym czasie słynny ogród romantyczny w Arkadii. Stał się on miejscem spotkań twórców epoki oświecenia. Założona w 1881 r. przez Michała Piotra Radziwiłła manufaktura majoliki dostarczała do pałacu ozdobne piece kaflowe i ceramikę artystyczną, która z czasem utworzyła cenny zespół majoliki nieborowskiej. Dobra nieborowskie pozostały w rękach Radziwiłłów do lutego 1945 r., następnie zespół pałacowo-parkowy w Nieborowie i Arkadii został oddziałem Muzeum Narodowego w Warszawie.

Muzeum w Nieborowie i Arkadii powstało w 1945 r. W jego skład wchodzi Pałac Radziwiłłów wraz z ogrodem w Nieborowie i Ogród Romantyczny Heleny Radziwiłłowej w Arkadii.

W 1945 r. utworzono na terenie pałacu Ośrodek Pracy Twórczej przeznaczony dla pracowników nauki i twórców. Ośrodek nieborowski służy także jako miejsce międzynarodowych konferencji i spotkań dyplomatycznych.

Informacja:

Muzeum w Nieborowie i Arkadii, Nieborów 232, 99-416 Nieborów, tel. 46 838 56 35, www.nieborow.art.pl

KOLUSZKI – LISOWICE – GAŁKÓW DUŻY

samochodowa ok. 15 km * **ŁDZ 8A**

Trasa objazdowa: Koluszki – Gałków Duży (muzeum) – Lisowice (zespół dworski)

Warto zobaczyć:

- neogotycki kościół pw. Najświętszej Marii Panny z 1896 r.,
- park miejski,
- zespół dworca PKP,
- kościół w Gałkowie Dużym pw. św. Trójcy z 1897 r. w stylu nadwiślańsko-gotyckim,
- Muzeum im. Leokadii Marciniak w Gałkowie Dużym,
- zespół dworski z parkiem w Lisowicach z XVIII w. (ob. dom pomocy społecznej).

Informacja:

Urząd Miejski w Koluszkach, ul. 11 Listopada 65, 95-040 Koluszki, tel. 44 725 67 09, www.koluszki.pl

OPOCZNO

ok. 1,1 km * **ŁDZ 9A**

Trasa spacerowa:

Ulica Staromiejska (parking, Urząd Miejski w Opocznie) – ul. Szewska (Muzeum Regionalne) – ul. 17 Stycznia (Zamek Kazimierzowski) – ul. Kościelna (dawna zbrojownia) – pl. T. Kościuszki (Dom Esterki) – ul. Kościelna (kościół pw. św. Bartłomieja) – ul. Staromiejska

Opoczno położone jest nad rzeką Wąglanką, na krańcu Wyżyny Przedborskiej, historycznie w Małopolsce. Stare Opoczno i Nowe Opoczno były miastami królewskimi Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- śródmieście miasta,
- kościół pw. św. Bartłomieja z 1365 r. (dzwonnica, plebania),
- zamek z poł. XIV w. i XVII w., ob. muzeum,
- zespół dworski „starostwo” z XVII-XIX w., (dwór, oranżeria spichrz, czworaki, park),
- Dom „Esterki” z 1927 r., tradycja wiąże powstanie domu Esterki z legendarną ukochaną króla Kazimierza Wielkiego – Żydówką Esterą.

Informacja:

Urząd Miejski w Opocznie, ul. Staromiejska 6, 26-300 Opoczno, tel. 44 736 31 00, www.opoczno.pl

PABIANICE

ŁDZ 10A ok. 2 km *

Trasa spacerowa:

Stary Rynek (parking, kościół św. Mateusza) ul. Stary Rynek (muzeum Miasta Pabianic, dwór kapituły krakowskiej) – ul. Zamkowa (Fabryka Włny Hotel&Spa, pałac rodziny Enderów, kościół ewangelicki św. Piotra i św. Pawła, pałac rodziny Kindlerów, kościół Najświętszej Marii Panny) powrót ul. Zamkowa – Stary Rynek

Warto zobaczyć:

- renesansowy kościół pw. św. Mateusza i św. Wawrzyńca z lat 1583-1588,
- renesansowy dwór obronny kapituły krakowskiej z lat 1566-1571,
- dromy tkaczy,
- zabudowania fabryczne zakładów bawełnianych „Krusche-Ender” z 1891 r.,
- dawne biuro zakładów „Krusche-Ender” z 1865 r., z rzeźbą „przędki”,
- dawny pałac rodziny Enderów,
- eklektyczny pałac rodziny Kindlerów z lat 90. XIX w.,
- klasycystyczny kościół ewangelicki św. Piotra i św. Pawła z lat 1827-31,
- neogotycki kościół Najświętszej Marii Panny,
- dworzec kolejowy z 1900 r.,
- eklektyczny kościół św. Floriana z lat 1899-1905 r.

Informacja:

Punkt IT w Pabianicach, ul. św. Jana 10, 95-200 Pabianice, tel. 42 205 43 14, www.um.pabianice.pl

PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

ok. 3,2 km * ŁDZ 12A

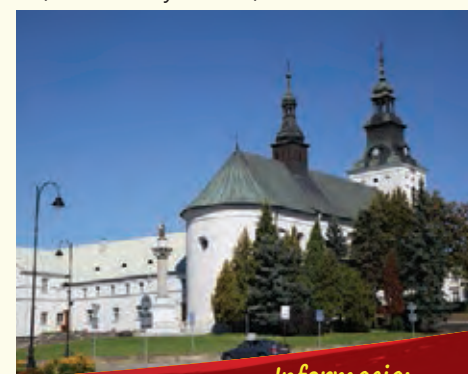
Trasa spacerowa:

Dworzec PKP/PKS – ul. Polskiej Organizacji Wojskowej (Wieża Wodna) – ul. J. Słowackiego (liczne kamienice, cerkiew, budynek sądu, klasztor Bernardynów) – ul. Sieradzka (mury miejskie i klasztor Dominikanek) Rynek Trybunalski – ul. Łazienna Mokra – (mury miejskie) – ul. Pijarska (kościół jezuitów – sanktuarium, kolegium) – ul. Krakowskie Przedmieście (kościół św. Jakuba Apostoła) – ul. Zamkowa – pl. Zamkowy (Zamek Królewski – muzeum) – ul. Jerolimaska (Wielka Synagoga) – ul. Wojska Polskiego (kościół Dominikanów, kościół ewangelicki) – ul. H. Sienkiewicza – ul. Grota-Roweckiego – PKP

Piotrków Trybunalski położony jest na zachodzie Równiny Piotrkowskiej. Piotrków był miastem królewskim.

Warto zobaczyć:

- staromiejski układ urbanistyczny ze średniowiecznej lokacji,
- fragmenty murów miejskich z XIV i XV w., (wysokość murów 4,5 m, szerokość 2 m),
- zamek królewski z lat 1512-1519 wybudowany na polecenie Zygmunta I Starego,
- renesansowy pałac Jaxa-Bykowskich z XV w.,
- kościół farny pw. św. Jakuba Apostoła z XIII w.,
- kościół Nawiedzenia Najświętszej Panny Marii XIV w.,
- kościół pw. św. Jacka i św. Doroty, poddominikański z okresu XIV-XVII w.,
- kościół pw. Matki Bożej Anielskiej i klasztor oo. Bernardynów z XVII w., z cudownym obrazem Matki Boskiej Piotrkowskiej,
- kościół oo. Pijarów z okresu XVII-XVIII w., ob. ewangelicki.
- kościół pw. MB Śnieżnej z XVII w., dawniej Dominikanek,
- kościół św. Franciszka Ksawerego oo. Jezuitów z XVIII w.,
- kolegium jezuickie z XVIII w., ob. I LO im. Bolesława Chrobrego,
- Wielką i Małą Synagogę (1791-1793),
- ob. Miejska Biblioteka Publiczna,
- cerkiew prawosławną pw. Wszystkich Świętych z XIX w.,
- kościół św. Małgorzaty i św. Augustyna, dawny klasztor Norbertanów w Witowie z XII w., z cudownym obrazem Zwiastowania NMP,
- Pałac Rudowskich ob. Szkoła Muzyczna,
- Piotrkowską Manufakturę z lat 1893-1896,
- wieżę wodną z lat 1925-1927, (ok. 50 m wysokości).

Informacja:

Centrum IT w Piotrkowie Trybunalskim***, 97-300 Piotrków Trybunalski, ul. Zamurowa 11, tel. 44 732 60 50

PAJĘCZNO

ŁDZ 11A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Plac Dworcowy (parking) – park miejski – Sanktuarium Maryjne pw. Wniebowzięcia NMP – ul. Parkowa (urząd miasta) – pl. Dworcowy

Pajęczno położone jest na północnym skraju Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w zakolu Warty.

Warto zobaczyć:

- barokowe sanktuarium maryjne pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Leonarda z XVI w.,
- rynek starego miasta, kamienice, starą karczmę,
- ponad 700-letnią lipę drobnolistną – pomnik przyrody.

Wydarzenia:

– Zjazd Miłośników Koni.

Informacja:

Starostwo Powiatowe w Pajęcznie, ul. Kościuszki 76, 98-330 Pajęczno, tel. 34 311 31 20

SULEJÓW – W OPACTWIE CYSTERSÓW

ŁDZ 13A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Opacka (parking) – klasztor, muzeum, kościół św. Tomasza

Warto zobaczyć:

- zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Sulejowie, jeden z najlepiej zachowanych zespołów pocysterskich w Polsce,
- romański kościół św. Tomasza z lat 1177-1232,
- skrzydło wschodnie klasztoru z późnoromańskim kapitularem i gotyckimi kruzgankami,

- arsenał z basztą Opacką, zabudowania gospodarcze, Basztę Muzyczną, Bramę Krakowską,
- Basztę Attykową, Basztę Rycerską, Basztę Mauretańską,
- kaplicę pw. NMP,
- kościół parafialny pw. św. Floriana z lat 1901-1903,
- polecamy spływ rzeką Pilicą.

Informacja:

Urząd Miejski w Sulejowie, Konecka 42, 97-330 Sulejów, tel. 44 610 25 00, www.sulejow.pl

PODDEBICE

ŁDZ 14A ok. 1,5 km *

Trasa spacerowa:

Plac T. Kościuszki (kościół św. Katarzyny) – ul. A. Mickiewicza (dzwonnica, kościół ewangelicki, pałac Grudzińskich) powrót – ul. A. Mickiewicza – pl. T. Kościuszki

Poddebice leżą nad rzeką Ner 45 km na północny zachód od Łodzi.

Warto zobaczyć:

- renesansowy pałac fundacji Zygmunta Grudzińskiego z 1617 r.,
- kościół św. Katarzyny z ok. 1610 r., murowaną dzwonnice z XVII w.,
- kościół ewangelicki z 1871 r., dzwonnice,
- cmentarz katolicki z XIX w., z mogiłami 56 powstańców z 1863 r.,
- cmentarze: ewangelicki i żydowski.

Informacja:

Urząd Miejski w Poddebicach, ul. Łódzka 17/21, 99-200 Poddebice, tel. 43 678 25 80, www.poddebice.pl

UNIEJÓW

ok. 15 km * ŁDZ 14B

Trasa spacerowa:

Termy Uniejów – ul. Zamkowa (parking, termy, zamek) – most (rzeka Warta) – ul. Kościelnicka – pl. Kolegiacki (kościół Wniebowzięcia NMP i św. Floriana) – rynek – ul. Przechodnia – most – termy – parking

Miasto Uniejów położone jest nad Wartą. Pierwsze wzmianki o Uniejowie pochodzą z 1136 r. Około 1285 r. nadano miejscowości prawa miejskie. Od XIV w. do końca XVI w. było miastem duchownym arcybiskupstwa gnieźnieńskiego.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół kolegiacki Wniebowzięcia NMP i św. Floriana z lat 1342-1349,
- kaplica grobowa prawosławna (cerkiewka) z 1885 r.,
- zamek uniejowski z XIV, XVII, XIX w.,
- park przy zamku z 2 poł. XIX w., z przyległym terenem starorzeczka Warty,
- dwór z ok. 1845 r.,
- Zagrodę Młynarską,
- Termy Uniejowskie.

Wydarzenia:

- Festiwal Królestwo Lili,
- Spycimierskie Boże Ciało i dywany kwiatowe.

Informacja:

Zamek Arcybiskupów Gnieźnieńskich, ul. Zamkowa 2, 99-210 Uniejów, tel. 601 440 931 www.uniejow.pl
Kompleks Termalno-Basenowy w Uniejowie, ul. Zamkowa 3/5, 99-210 Uniejów

ŁDZ 15A ok. 1,4 km *

Trasa spacerowa:

Ulica Piłsudskiego/ul. Brzeźnicka (parking, Miejski Dom Kultury) – ul. Piłsudskiego – pl. 3 Maja – ul. Krakowska (kościół św. Lamberta) – ul. G. Narutowicza (kościół i klasztor Franciszkanów) – ul. G. Narutowicza – ul. Krakowska – ul. Brzeźnicka.

Radomsko położone jest na Wyżynie Przedborskiej, nad rzeką Radomką. Było miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i Narodzenia NMP,
- klasztor Franciszkanów ufundowany przez Władysława Łokietka w okresie XIII/XIV w., reprezentuje style od gotyku po późny barok,
- drewniany kościół św. Marii Magdaleny z okresu XVI, XVIII w.;
- murowane kamienne prezbiterium, fundacji królowej Bony,
- neobarokową kolegiatę św. Lamberta z lat 1869-1876,
- ratusz miejski z 1857 r. w stylu romantycznym (ob. Muzeum Regionalne),
- drewniany kościół pw. św. Rocha z 1502 r., wewnątrz gotycko-renesansowy tryptyk z XVI w.,
- chałupę tatarską ob. Muzeum Regionalne,
- kamienice z XVII w.,
- pałacyk (ob. Hotel Zameczek),
- dworek z pocz. XX w.,
- wieżę ciśnięń,
- Cmentarz Stary.

Informacja:

Urząd Miasta Radomska, ul. Tysiąclecia 5, 97-500 Radomsko, www.radomsko.pl

ok. 1,2 km * ŁDZ 16A

Trasa spacerowa:

Pl. J. Piłsudskiego (parking, kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, Urząd Miasta) – ul. Warszawa – ul. Ziemowita (kościół pw. św. Pawła od Krzyża) – ul. Krzywe Koło – ul. Zamkowa – most (rzeka Rylka, Zamek Książąt Mazowieckich) – most – ul. Zamkowa – ul. Krzywe Koło – ul. Łowicka – pl. J. Piłsudskiego

Rawa Mazowiecka położona jest nad rzeką Rawką i jej dopływem Rylką. Była stolicą Ziemi Rawskiej oraz miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- zespół klasztorny Augustianów, ob. Pasjonistów z 1790 r.,
- kościół pw. św. Pawła od Krzyża,
- zespół klasztorny Jezuitów z okresu XVII-XVIII w.,
- późnobarokowy kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z 1613 r.,
- kościół szpitalny pw. św. Ducha z XVI w., ob. ewangelicko-augsburski,
- cmentarz żydowski z 1 poł. XVIII w.,
- park miejski z 1 poł. XIX w. w stylu angielskim,
- zamek książąt mazowieckich (ruina) z XIV w. i XVIII-XX w. ob. Muzeum Ziemi Rawskiej,
- neoklasycystyczny ratusz z 1822 r.,
- dworzec kolejki wąskotorowej z 1922 r.

Informacja:

Punkt IT w Rawie Mazowieckiej, ul. T. Kościuszki 5, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel. 46 814 57 40, www.rawamazowiecka.pl

ŁDZ 17A ok. 2,3 km *

Trasa spacerowa:

Pl. Wolności (parking, Urząd Miasta) – ul. T. Kościuszki – ul. Ogrodowa (Dom Kata) – ul. Kolegiacka (kościół pw. Wszystkich Świętych) – rynek – ul. Warszawska – ul. Warcka (Teatr Miejski, klasztor i kościół Urszulanek) – ul. Dominikańska (Muzeum Okręgowe w Sieradzu) – ul. Zamkowa – mostek nad rzeką Żegliną (Wzgórze Zamkowe, Sieradzki Park Etnograficzny) – ul. Podrzeczce – ul. Kolegiacka – rynek – ul. T. Kościuszki – pl. Wolności

Sieradz położony jest nad rzeką Wartą w Kotlinie Sieradzkiej. Był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- staromiejski rynek i kamieniczki z przełomu XIX i XX w.,
- kamienicę pojagiellońską z końca XVI lub pocz. XVII w., ob. siedziba Muzeum Okręgowego,
- dawny zajazd pocztowy z XIX w., ob. Biuro Wystaw Artystycznych,
- poddominikański zespół kościelno-klasztorny z XIII w.,
- gotycką kolegiatę pw. Wszystkich Świętych z 1370 r.,
- Wzgórze Zamkowe będące pozostałością grodu kasztelańskiego i zamku królewskiego,
- Sieradzki Park Etnograficzny,
- tzw. Dom Kata przy ul. Ogrodowej,
- budynek Teatru Miejskiego a w przeszłości stajnie pocztowe,
- staropolski dworek z pocz. XX w., z charakterystycznym gankiem z czterema kolumnami oraz dach dwuspadowy z naczółkami (ob. Regionalna Izba Gospodarcza),
- oficynę dworską, tzw. Dworek Modrzewiowy,
- drewniany kościół pw. św. Ducha,
- kościół pw. św. Wojciecha,
- synagogę z lat 1819-1824.

Informacja:

Punkt IT w Sieradzu, Powiatowa Biblioteka Publiczna w Sieradzu, ul. Żwirki i Wigury 4, 98-200 Sieradz, tel. 43 827 16 41

ok. 3,2 km * ŁDZ 18A

Trasa spacerowa:

Rynek od ul. Strykowskiej (parking) – rynek (kamienice, ratusz) – ul. Senatorska (kościół św. Jakuba Apostoła) – ul. Prymasowska (szkoła muzyczna) – ul. Konstytucji 3 Maja (instytut ogrodnictwa, osada pałacowa, Starostwo Powiatowe) – ul. H. Sienkiewicza (Brama Parkowa, park miejski, pomnik czołg T-34) – ul. Dworcowa – pl. Dworcowy (fontanna) – powrót tą samą drogą na rynek

Skierniewice położone są w południowej części Równiny Łowicko-Błońskiej w dorzeczu Wisły, na Nizinie Mazowieckiej.

Były miastem duchownym arcybiskupstwa gnieźnieńskiego.

Warto zobaczyć:

- rynek im. abp. Jana Odrowąża ze Sprowy,
- neorenesansowy ratusz z 1846 r. (ob. Urząd Miasta),
- ławeczkę prof. Szczepana Aleksandra Pieniążka na rynku, twórcy nowoczesnego polskiego sadownictwa,
- barokowo-klasycystyczny kościół Świętego Jakuba Apostoła z 1781 r.,
- barokową kolumnę z figurą Matki Boskiej Skierniewickiej,
- kościół św. Stanisława BM z 1720 r., obok cmentarz historyczny,
- kościół Wniebowzięcia NMP, garnizonowy,
- dawną cerkiew z 1911 r.,
- klasycystyczną bramę z 1780 r. z dwoma kordegardami, prowadzącą do siedziby biskupów,
- klasycystyczny pałac arcybiskupów gnieźnieńskich (prymasowski) z lat 1609-1619, przebudowany w XVIII w., ob. Instytut Warzywnictwa,
- klasycystyczny pałacyk myśliwski, ob. Instytut Sadownictwa i Kwiaciarnictwa,
- osadę pałacową, oranżerię i kuchnię pałacową,
- wieżę ciśnień z lat 1904-1905,
- dworzec kolejowy z 1874 r. w stylu mauretańskim,
- pomnik Stanisława Wokulskiego na peronie dworca,
- parowozownię z oryginalną nastawnią i halą wachlarzową z czasów Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej,
- plac dworcowy z fontanną (chłopiec pod jabłotką),
- pl. św. Floriana, pomnik, dawne jatki z XIX w.,
- pomnik czołg T-34.

Wydarzenia:

– Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw.

Informacja:

Wydział Kultury i Promocji Miasta Skierniewice, ul. Senatorska 10, 96-100 Skierniewice, tel. 46 834 51 90, www.um.skierniewice.pl

LIPCE REYMONTOWSKIE MUZEUM REGIONALNE IM. WŁADYSŁAWA ST. REYMONTA

ŁDZ 19A ok. 0,4 km *

Trasa muzealna: Zwiedzanie obejmuje ze-
wnętrzną i wewnętrzną część muzeum

Wieś Lipce Reymontowskie położona jest na północno-wschodnim skraju Wyżyny Łódzkiej, 20 km na zachód od Skierniewic.

Wieś Lipce założona została w 1338 r. przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Janisława. Na podstawie dokumentu księcia mazowieckiego Ziemowita wiadomo, że Lipce leżące na terenie kasztelani łowickiej, należały do arcybiskupów. Największego rozgłosu nadał Lipcom Władysław Stanisław Reymont w swojej wielkiej epopei „Chłopi”, za którą w 1924 r. otrzymał Nagrodę Nobla. Pisarz przebywał tu w latach 1888-1893.

Warto zobaczyć:

- Muzeum Regionalne im. Wł. St. Reymonta, dawna manufaktura włókiennicza Winklów z XIX w., centrum Reymontowskie – Zagroda Ludowa,
- domek dróżnika, w którym w latach 1888-1891 przebywał Władysław Reymont,
- stary cmentarz z 2 poł. XIX w.,
- mogiłę zbiorową z II wojny światowej na cmentarzu rzymskokatolickim,
- Muzeum Czynu Zbrojnego,
- kościół pw. Znalezienia Krzyża Świętego,
- drewniana kaplica św. Józefata z XVIII/XIX w.

Informacja:

Muzeum Regionalne im. Wł. St. Reymonta w Lipcach Reymontowskich,
ul. Wiatraczna 10, 96-127 Lipce Reymontowskie, tel. 46 831 61 12

TOMASZÓW MAZOWIECKI

ok. 1,3 km * ŁDZ 20A

Trasa spacerowa:

Pl. T. Kościuszki (parking, kościół Świętej Trójcy, Galeria Arkady, pomnik T. Kościuszki) – ul. Świętego Antoniego (kościół św. Antoniego i św. Stanisława) – ul. Mościckiego (fabrykancka kamienica Szepsa) – skwer Niepodległości (sąd, bank Pekao) – ul. Browarna (MOK, park miejski, muszla koncertowa) – ul. Browarna – ul. Mościckiego – ul. Polskiej Organizacji Wojskowej (Urząd Miasta, pałac Ostrowskich) – pl. T. Kościuszki

Tomaszów Mazowiecki leży w Dolinie Białobrzesckiej, nad Pilicą, Wolbórką, Czarną i Piasecznicą, w pobliżu Zalewu Sulejowskiego, na skraju Puszczy Pilickiej.

Warto zobaczyć:

- neogotycki kościół ewangelicko-augsburski Zbawiciela z lat 1897-1902,
- klasycystyczny kościół ewangelicko-augsburski Świętej Trójcy z lat 1823-1829,
- klasycystyczne dawne jatki (ob. Galeria Arkady),
- klasycystyczny pałac Ostrowskich z 1812 r. wg projektu Lessla,
- zabudowania folwarczne, dom dla oficjalistów i stajnię, ob. Muzeum im. Antoniego hr. Ostrowskiego,
- klasycystyczny kościół św. Antoniego i św. Stanisława BM z lat 1862-1864,
- ratusz miejski z lat 1925-27,
- gmach Banku Polskiego z lat 1923-24,
- eklektyczny pałacyk Pieschów z 1895 r.,
- fabrykancką kamienicę Borucha Szepsa z lat 20. XX w., ob. Urzędu Gminy,
- neoklasycystyczno-eklektyczny pałacyk dr. Jana Rodego, ob. USC,
- kościół modrzewiowy pw. św. Marcina biskupa z XVII w., przebudowany ok. 1746 r.,
- dawny dwór z połowy XIX w.,
- eklektyczną fabrykancką willę z 1900 r. fabryki Sukna H. Landsberg, ob. Rejonowy UP,
- eklektyczną kamienicę fabrykancką rodziny Knothe z 1896 r.,
- klasycystyczną kamienicę – pl. Kościuszki 17,
- polecamy spływy rzeką Pilicą.

Informacja:

Punkt IT w Tomaszowie Mazowieckim*, ul. św. Antoniego 41,
97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. 44 724 21 27, www.kochamtomaszow.pl

NAGÓRZYCE – W PIASKOWCOWYCH PODZIEMIACH

ŁDZ 20B ok. 0,2 km *

Grotty Nagórzyckie znajdują się ok. 3 km na południe od Tomaszowa Mazowieckiego.

Jest to podziemna trasa turystyczna o dł. ok. 160 m. Powstała w miejscu sztucznych wyrobisk, będących pozostałościami dawnej kopalni piasku. Materiał początkowo wydobywany był przez okoliczną ludność na potrzeby gospodarskie, a następnie dla hut szkła. Pozyskiwanie piasku trwało od końca XVIII do początku XX w. Grotty składają się z licznych korytarzy, wnęk i sal, powstałych podczas procesu wydobywania surowca. Przez wiele lat były zapomniane i zaniedbane, a w końcu ze względów bezpieczeństwa zamknięte. Dzięki zainteresowaniu władz Tomaszowa Mazowieckiego oraz środkom z Unii Europejskiej w Grotach Nagórzyckich powstała atrakcja turystyczna unikalna w skali światowej. Jest to pierwszy tego typu obiekt w centralnej Polsce. Trasa przebiega w centralnej części wyrobisk dwoma równoległymi, oświetlonymi chodnikami. Zawiera ekspozycje historyczne i tematyczne związane z grotami. Ażurowy charakter zabudowy pozwala obserwować całą przestrzeń podziemną. Podświetlenie trasy oraz wybranych elementów wyrobisk, stwarza niezwykle ciekawą przestrzeń wizualną.

Grotty Nagórzyckie są częścią produktu turystycznego „Tomaszowska Okrąglica”.

- długość trasy: ok. 160 m,
- zwiedzanie z przewodnikiem w grupach od 5 do 25 osób,
- czas zwiedzania: ok. 40 min.,
- temperatura wewnątrz: ok. 10 C,
- wilgotność: ok. 65-85%.

Informacja:

Podziemna Trasa Turystyczna, ul. Pod Grotami 2/6, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. 44 710 05 32, 723 58 56 56, www.grotty.skansenpilicy.pl

WIELUŃ

ok. 1,2 km * ŁDZ 21A

Trasa spacerowa:

Pl. Legionów (parking, Stary Rynek)
– ul. Królewska (fundamenty fary, dawny zamek, ratusz miejski, Brama Krakowska) – ul. Podwale (ruiny prochowni, Baszta Męczarnia)
– ul. Reformacka (planty im Jana

Pawła II, klasztor i kościół ojców Franciszkanów) – ul. Zamenhofska (Brama Kaliska, kolegiata Bożego Ciała) – ul. G. Narutowicza (Muzeum Ziemi Wieluńskiej) – pl. Legionów

Wieluń położony jest na skraju Wyżyny Wieluńskiej. Był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

Warto zobaczyć:

- mury obronne (relikty Baszty Prochowni i Baszty Skarbczyk, Baszta Męczarnia oraz Baszta Swawola, Brama Krakowska i ratusz, Brama Kaliska),
- późno klasycystyczny ratusz z 1842 r.,
- kolegiatę Bożego Ciała (Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Pocieszenia) z XIV w. ufundowaną dla augustianów przez Kazimierza Wielkiego,
- barokowo-gotycki kościół św. Mikołaja i klasztor Bernardynek z XVII w.,
- kościół św. Barbary z 1521 r.,
- kościół pw. Zwiastowania Pańskiego i klasztor Reformatów z lat 1629-1634,
- dawne Kolegium Pijarskie i barokowy kościół św. Józefa,
- kościół ewangelicki z lat 1612-15, pierwotnie kościół przyklasztorny sióstr bernardynek,
- Muzeum Ziemi Wieluńskiej,
- cerkiew pw. Przenajświętszej Bogarodzicy Maryi z lat 1900-1902 ob. Wieluński Dom Kultury.

Informacja:

Urząd Miejski w Wieluniu, pl. Kazimierza Wielkiego 1, 98-300 Wieluń, tel. 43 886 02 34, 43 886 02 35, www.um.wielun.pl

WIERUSZÓW

ŁDZ 22A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Rynek (parking, skwer, pomnik św. Floriana, UM) – ul. A. Mickiewicza (Wieruszowski Dom Kultury) – ul. gen. Dąbrowskiego (kościół i klasztor oo. Paulinów, zakole rzeki Proсны) – rynek

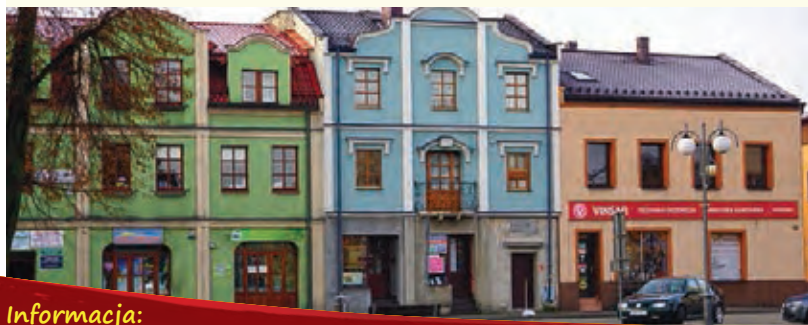

Wieruszów leży na ziemi wieluńskiej, na Wysoczyźnie Wieruszowskiej, nad Prosną, Niesobem i Brzeźnicą.

Warto zobaczyć:

- barokowy kościół i klasztor oo. Paulinów pw. Ducha Świętego z 1680 r.,
- neoromański kościół ewangelicko-augsburski z 1888 r.,
- drewniany kościół pw. św. Wojciecha w Cieszęcinie,
- kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny na Podzamczu,
- parafia św. Stanisława i Matki Bożej Częstochowskiej.

Informacja:

Punkt IT** przy Powiatowej Bibliotece Publicznej, 98-400 Wieruszów, ul. L. Waryńskiego 11, tel. 62 783 11 88, www.miasto.wieruszow.pl

ZDUŃSKA WOLA

ok. 1,7 km * ŁDZ 23A

Trasa spacerowa:

Pl. Wolności (parking, ratusz, MDK Zduńskowolskie Centrum Integracji) – ul. Kościelna (kościół pw. Wniebowzięcia NMP) – park miejski im S. Złotnickiego – ul. Parkowa – skwer Konstytucji 3 Maja – ul. św. Maksymiliana Marii Kolbego (dom Kolbego) – skwer – ul. Złotnickiego (Dworek Złotnickich – UM) – al. T. Kościuszki (kościół ewangelicko-augsburski) – ul. Łaska – pl. Wolności

(dom Kolbego) – skwer – ul. Złotnickiego (Dworek Złotnickich – UM) – al. T. Kościuszki (kościół ewangelicko-augsburski) – ul. Łaska – pl. Wolności

Warto zobaczyć:

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP (Sanktuarium św. Maksymiliana Marii Kolbego) z 1891 r.,
- kościół ewangelicko-augsburski z 1926 r.,
- domy tkackie,
- pomnik Józefa Piłsudskiego (pl. Wolności),
- dworek Złotnickich, ob. Urząd Miasta,
- park miejski.

Informacja:

Urząd Miasta Zduńska Wola, ul. Stefana Złotnickiego 12, 98-220 Zduńska Wola, tel. 43 825 02 00, www.zdunskawola.pl

ZGIERZ

ok. 1,6 km * ŁDZ 24A

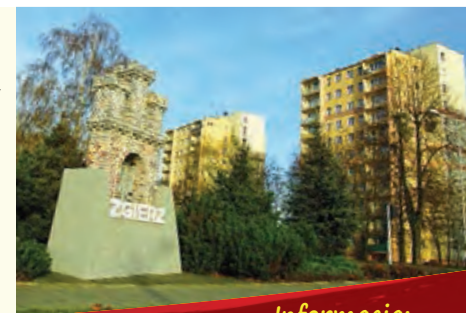
Trasa spacerowa:

Pl. Jana Pawła II (parking, kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej, pomnik Jeża) – ul. Długa – ul. H Dąbrowskiego – ul. Parkowa (park miejski im T. Kościuszki, Bzura, staw miejski) – ul. N. Barlickiego – ul. H. Dąbrowskiego (Muzeum Miasta Zgierza) – ul. Długa – pl. Jana Pawła II

Zgierz położony jest nad Bzurą i graniczy od północy z Łodzią, wchodząc w skład aglomeracji Łódzkiej.

Warto zobaczyć:

- dom Pod Lwami ob. Muzeum Miasta,
- neogotycki kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej,
- układ urbanistyczny Nowego Miasta,
- klasycystyczne domy,
- pomnik Stu Straconych,
- rzeka Bzura,
- Wilcze Doły – przeszkody,
- Jeż ze Zgierza – symbol miasta.

Informacja:

Punkt IT** przy Starostwie Powiatowym w Zgierzu, 95-100 Zgierz, ul. Sadowa 6a, tel. 42 288 82 80, www.miasto.zgierz.pl